

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Професор науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Логопсихологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010102 «Початкова освіта»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення ІНСТИТУТ ЛЮДИНИ

(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма: «Логопсихологія» для студентів за напрямом підготовки «Початкова освіта».

Розробники: Таран Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Кібальна Катерина Олександрівна, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “25” серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
<i>Структура програми навчальної дисципліни</i>	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	5
II. Тематичний план навчальної дисципліни	6
<i>III. Програма</i>	7
Змістовий модуль I. Базові засади логопсихології	
Змістовий модуль II. Психологічні особливості осіб з порушенням мовлення	
Змістовий модуль III. Психологічні особливості осіб із вторинним порушенням мовлення.	
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Логопсихологія»	10
V. Плани практичних занять	11
VI. Плани семінарських занять	13
VII. Завдання для самостійної роботи	14
<i>Картка самостійної роботи студента</i>	
VIII. Індивідуальна науково-дослідна робота	15
IX. Система поточного та підсумкового контролю	16
X. Методи навчання	17
XI. Методичне забезпечення курсу	17
XII. Питання до іспиту	18
XIII. Рекомендована література	20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Логопсихологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та педагогічної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.010102 – Початкова освіта.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Логопсихологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Логопсихологія» є складовою частиною дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності студентів, розширення, систематизація та закріплення набутих знань з логопсихології, що сприятиме ефективній самореалізації студентів, як фахівців. характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною, віковою, педагогічною, спеціальною психологією, нейропсихологією, психолінгвістикою та іншими галузями психологічних та медичних знань. Вивчення курсу «Логопсихології» сприяє поглибленому розумінню структури і закономірностей психічної діяльності осіб із порушеннями мовлення, дозволяє індивідуалізувати систему психолого-педагогічного супроводу осіб із мовленнєвими порушеннями.

Мета курсу – розкрити причини, механізми, особливості перебігу психічних процесів при порушеннях мовлення; визначити механізми психічного розвитку та адаптації осіб з порушеннями мовлення; виявити особливості пізнавальної та особистісної сфери при різних порушеннях мовлення; сприяти формуванню уявлень про зміст практичної роботи з людьми з порушеннями мовлення.

Завдання курсу:

- Висвітлити концептуальні засади логопсихології.
- Ознайомити із загальними закономірностями функціонування психіки при порушеннях мовлення.
- Окреслити психологічними особливостями дітей з різними порушеннями мовлення.
- Розкрити специфічні аспекти розвитку дитини з порушеннями мовлення.

Вивчення курсу та індивідуальної навчально-дослідницької роботи студентів спрямовано на **засвоєнні таких знань:**

- базові основи логопсихології;
- порушення розвитку: особливості, механізми, різновиди;
- чинники дизонтогенезу;
- особливості пізнавальних процесів при порушеннях мовлення;
- особливості особистості при порушеннях мовлення;
- специфічні особливості дітей з різними порушеннями мовлення.

Опанування курсу під час практичних занять та самостійної роботи студентами повинно сприяти формуванню низки **практичних навичок:**

- здатність до аналізу, систематизації та узагальнення теоретичних знань з логопсихології;
- орієнтування у методах логопсихології для виявлення та диференціації порушень та особливостей розвитку дитини з порушеннями мовлення;
- здатність враховувати психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення при організації діагностичної та корекційної роботи з ними.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них 20 год. – лекції, 8 год. – семінарські заняття, 14 год. – практичні заняття, 6 год. – індивідуальна робота, 6 год. – модульні роботи, 54 – самостійна робота. Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Логопсихологія» завершується заліком.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 0101 "Педагогічна освіта"	Нормативна	
	Напрямок підготовки: 6.010102 «Початкова освіта»		
Модулів – 3	Спеціальність _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: творчий проект		Семестр	
Загальна кількість годин – 108 год.		5 - й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>«бакалавр»</u>	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		22 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	-
		Самостійна робота	
		54 год.	92 год.
		Індивідуальні завдання:	
		6 год.	
		Вид контролю:	
залік	-		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ									
1.	Вступ до логопсихології	7	2	2				5	
2.	Порушення психічного розвитку дітей	12	6	2	4		1	5	
3.	Загальний огляд порушень мовлення у дітей	10	4	2		2	1	5	
<i>Разом</i>		31	14	6	4	2	2	15	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ									
4.	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення	13	6	2		4	1	6	
5.	Особливості особистості при порушеннях мовлення	9	4	2	2			5	
6.	Особливості поведінки при порушеннях мовлення	9	4	2	2			5	
7.	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення	10	4	2	2		1	5	
<i>Разом</i>		43	20	8	6	4	2	21	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ ВТОРИННИМ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ									
8.	Порушення мовлення при дизонтогенезі інтелектуального розвитку	8	2	2				6	
9.	Особливості мовлення при сенсорних порушеннях	8	2	2				6	
10.	Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку при аутизмі	14	8	2	4	2		6	
<i>Разом</i>		34	14	6	4	2	2	18	2
<i>Усього за навчальним планом</i>		108	48	20	14	8	6	54	6

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Вступ до логопсихології (2 години).

Предмет та об'єкт логопсихології як галузі психологічної науки. Співвідношення логопсихології з суміжними дисциплінами: логопедією, нейропсихологією, патопсихологією, клінічною психологією, неврологією, диференціальною психологією та іншими. Місце логопсихології у структурі спеціальної психології. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення логопсихології в самостійну галузь психологічного знання. Завдання логопсихології. Основні поняття логопсихології. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Проблеми логопсихології.

Основні поняття теми: спеціальна психологія, логопсихологія, норма, патологія, дефект, інвалідність.

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Лекція 2. Порушення психічного розвитку дітей (2 години).

Сутність поняття розвитку. Загальні закономірності розвитку особистості в онтогенезі. Поняття дизонтогенезу. Сутність феномену порушення розвитку. Структура порушення розвитку. Типологія дизонтогенезу: ретрадації, пошкоджений розвиток, асинхронний розвиток, дефіцитарний розвиток, дисфункції дозрівання. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку.

Основні поняття теми: розвиток, дизонтогенез, депривація.

Практичне заняття 1-2. Порушення психічного розвитку дітей (4 години).

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Лекція 3. Загальний огляд порушень мовлення у дітей (2 години).

Фізіологічні механізми мовлення. Характеристика мовлення з позицій психолінгвістики та класифікації мовних розладів. Чинники мовленнєвих порушень. Основні види мовленнєвих порушень первинного характеру. Розлади мовлення вторинного характеру: мовлення у стані емоційного напруження; мовлення при акцентуаціях та психопатіях; мовлення при неврозах; мовлення при інших порушеннях психофізичного розвитку. Сутність процесу комунікації. Особливості комунікації дітей з порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: мовленнєві розлади первинного характеру, мовленнєві розлади вторинного характеру, комунікація.

Семінар 1. Загальний огляд порушень мовлення у дітей (2 години).

Рекомендована література: 3, 7, 9, 16, 11, 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Лекція 4. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (2 години).

Загальна характеристика психічних явищ. Сутність структури психічного. Загальна характеристика сприймання: види, характеристики, властивості. Зв'язок сприймання з мовленням. Особливості сприймання при порушеннях мовлення. Загальна характеристика уваги. Особливості уваги при порушеннях мовлення. Загальна характеристика пам'яті. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення. Основні аспекти мислення. Особливості мисленнєвої діяльності при порушеннях мовлення. Особливості уяви та її специфіка при порушеннях мовлення.

Основні поняття теми: психічні явища, психіка, пізнавальні процеси, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, увага, уява.

Семінар 2-3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Лекція 5. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

Сутність поняття особистість. Загальна характеристика структури особистості.

Фіксованість на дефекті. Тривога, страхи та психологічний захист. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення. Особливості самооцінки в нормі та при порушеннях мовлення. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення. Рівень домагань. Система життєвих ставлень. Афазія з позицій внутрішньої картини дефекту як прояв цілісного системного підходу до людини з порушенням мови.

Основні поняття теми: особистість, самосвідомість, самооцінка, рівень домагань, ціннісні орієнтації, внутрішня картина дефекту.

Практичне заняття 3. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Лекція 6. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Психомоторна основа поведінки. Взаємовідношення у різних соціальних групах. Взаємовідношення у корекційно-педагогічній групі. Взаємовідношення у сім'ї. Міжособистісні взаємовідношення у різних життєвих ситуаціях. Взаємовідношення в умовах фрустрації. Взаємовідношення з педагогом. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки. Адаптивна поведінка осіб із порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: поведінка, фрустрація, неадаптивна та адаптивна поведінка.

Практичне заняття 4. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Лекція 7. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

Загальні положення педагогічної логопсихології, предмет дослідження, завдання дослідження, напрямки розвитку. Зміст готовності до шкільного навчання. Структура психологічної готовності до шкільного навчання: пізнавальна, особистісна та соціальна готовність до школи. Загальна оцінка готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення. Проблеми навчання дітей з порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: психологічна готовність до школи, наочуваність, мотивація до навчання, соціальна компетентність, труднощі у навчанні.

Практичне заняття 5. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

Рекомендована література: 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 23, 31, 32.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ ВТОРИННИМ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Лекція 8. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з відхиленнями інтелектуального розвитку (2 години).

Загальна характеристика дизонтогеній за типом ретардації. Олігофренія та її класифікація за етіологією. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості: дебільність, імбецильність, ідіотія. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенічна, атонічна, дисфорічна, стенічна. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей. Мовленнєві порушення при олігофренії.

Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей з затримкою психічного розвитку (за К.С.Лубовським): конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР. Мовленнєві порушення при ЗПР.

Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП. Особливості порушення мовлення при ДЦП.

Основні поняття теми: олігофренія, дебільність, імбецильність, ідіотія, затримка психічного розвитку (ЗПР), дитячий церебральний параліч.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Лекція 9. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток при сенсорних

порушеннях (2 години).

Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Особливості порушення мовлення при вадах слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Особливості мовлення при вадах зору.

Основні поняття теми: глухі, пізнооглухлі, туговухі, незрячі, слабозорі.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Лекція 10. Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку у дітей з аутизмом (2 години).

Загальна характеристика поняття аутизму. Класифікація розладів аутичного спектру: синдром Канера, синдром Аспергера. Базові діагностичні критерії аутизму: якісні порушення в сфері соціальної взаємодії; якісні порушення в сфері комунікації (вербальної та невербальної) і в сфері уяви; досить обмежений репертуар видів активності та інтересів. Основні положення про аутизм. Особливості порушення мовлення при аутичному спектрі. Характеристика особистості дитини з аутизмом.

Основні поняття теми: аутизм, синдром Канера, синдром Аспергера.

Практичне заняття 6-7. Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку у дітей з аутизмом (4 години).

Семінар 4. Психологічні особливості осіб із вторинним порушенням мовлення (2 години).

Рекомендована література: 27, 28, 29, 30, 33, 34.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Логопсихологія»

Разом: 108 год., лекції – 20 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 14 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 54 год., модуль – 6 год.

Модулі	Змістовий модуль Базові засади логопсихології (66 балів)			Змістовий модуль 2 Психологічні особливості осіб з порушенням мовлення (74 бали)				Змістовий модуль 3 Психологічні особливості осіб із вторинним порушенням мовлення (66 балів)		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема лекції	Вступ до логопсихології (16)	Порушення психічного розвитку дітей (16)	Загальний огляд порушень мовлення у дітей (16)	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (16)	Особливості особистості при порушеннях мовлення (16)	Особливості поведінки при порушеннях мовлення (16)	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (16)	Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з відхиленнями інтелектуального розвитку (16)	Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток при сенсорних порушеннях (16)	Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку при аутизмі (16)
Семінарські та практичні заняття (за відвідування 1 бал)		П 1-2	С 1	С 2-3	П 3	П 4	П 5	С 4		П 6-7
		Порушення психічного розвитку дітей (1 б.)	Загал. огляд порушень мовлення у дітей (1 б.)	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (1 б.)	Особливості особистості при порушеннях мовлення (1 б.)	Особливості поведінки при порушеннях мовлення (1 б.)	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (1 б.)	Психологічні особливості осіб із вторинним порушенням мовлення (1 б.)		Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку при аутизмі (1 б.)
Бали за роботу на сем. та практ.зан.	10 балів		10 балів	10 балів	10 балів			10 балів		10 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
ІНДЗ	Творчий проект: «Психологічний портрет дитини з порушенням мовлення» (30 балів)									
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)		
Підсумковий контроль	залік									

Всього : 236 балів; коеф. 2,36

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ Практичне заняття 1-2. Порухення психічного розвитку дітей (4 години).

План заняття

- I. Теоретична частина.
 Понятійно-категоріальний апарат теми.
1. Сутність поняття розвитку та його характеристики.
 2. Поняття дизонтогенезу та його типи.
 3. Поняття депривації: види, причини, наслідки.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 1-2.
Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Практичне заняття 3. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

План заняття

- I. Практична частина.
1. Сутність поняття особистість.
 2. Загальна характеристика структури особистості.
 3. Особливості афективної сфери при порушеннях мовлення.
 4. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення.
 5. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення.
 6. Внутрішня картина дефекту при порушеннях мовлення.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 5.
Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Практичне заняття 4. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

План заняття

- I. Практична частина.
1. Психомоторна основа поведінки.
 2. Взаємовідносини у колективі однолітків.
 3. Взаємовідносини у сім'ї.
 4. Взаємовідносини в умовах фрустрації.
 5. Взаємовідносини з педагогом.
 6. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки осіб із порушеннями мови.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 6.
Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Практичне заняття 5. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

План заняття

- I. Практична частина.
1. Критерії (біологічної, педагогічної та психологічної) готовності до навчання в школі.
 2. Можливі труднощі навчання дітей з порушеннями мовлення: причини та шляхи подолання.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 7.
Рекомендована література: 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 23, 31, 32.

Практичне заняття 6-7. Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку у дітей з аутизмом (2 години).

I. Практична частина.

1. Загальна характеристика поняття аутизму. Класифікація розладів аутичного спектру: синдром Канера, синдром Аспергера.
 2. Місце мовлення серед психічних явищ.
 3. Базові діагностичні критерії аутизму
 4. Особливості порушення мовлення при аутичному спектрі.
 5. Характеристика особистості дитини з аутизмом.
- II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 10.**

Рекомендована література: 27, 28, 29, 30, 33, 34.

VI. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Семінар 1. Загальний огляд порушень мовлення у дітей (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Мовлення: поняття, механізми.
2. Мовленнєві порушення: етіологія, принципи.
3. Психолого-педагогічна класифікація мовленнєвих порушень.
4. Клініко-педагогічна класифікація мовленнєвих порушень.
5. Розлади мовлення вторинного характеру.
6. Сутність процесу комунікації
7. Особливості комунікації дітей з порушеннями мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 3.

Рекомендована література: 3, 7, 9, 16, 11, 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Семінар 2-3. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Сутність структури психічного розвитку.
2. Місце мовлення серед психічних явищ.
3. Особливості вітчуття та сприймання при порушеннях мовлення.
4. Особливості уваги при порушеннях мовлення.
5. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення.
6. Особливості мислення та уяви при порушеннях мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 4

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ ВТОРИННИМ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Семінар 4. Психологічні особливості осіб з вторинним порушенням мовлення.(2 години).

I. Теоретична частина

1. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з відхиленнями інтелекту.
2. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з вадами слуху.
3. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з вадами зору.

II. Перевірка виконання самостійної роботи до теми 8-9.

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Вступ до логопсихології (2 години).

Завдання 1:

Створити схему взаємозв'язку логопсихології з іншими науками та галузями психології. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Тема 2. Порушення психічного розвитку дітей (2 години).

Виконати одне із завдань (на вибір студента).

Завдання 1:

Проаналізувати вплив сенсорної та психологічної депривації на розвиток мовлення дитини. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Завдання 2:

Створити схему взаємозв'язку чинників порушення розвитку, обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Тема 3. Загальний огляд порушень мовлення у дітей.

Завдання:

Проаналізувати труднощі спілкування та їх чинники при порушеннях мовлення. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 3, 7, 9, 16, 11, 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Тема 4. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (2 години).**Завдання:**

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при порушеннях мовлення. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Тема 5. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).**Завдання:**

Окресліть які особливості особистості при порушеннях мовлення можуть бути характерні в певний віковий період (раннє дитинство, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік – на ваш вибір). Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Тема 6. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.**Завдання:**

Які на вашу думку найбільш характерні особливості поведінки при порушеннях мовлення. Поясніть вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 8, 10, 11, 13, 15, 20.

Тема 7. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання при порушеннях мовлення.**Завдання:**

Які на вашу думку критерії психологічної готовності до шкільного навчання. Поясніть вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 23, 31,32.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ
ВТОРИННИМ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ****Тема 8. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток осіб з відхиленнями інтелектуального розвитку (2 години).****Завдання:**

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при порушеннях інтелектуального розвитку. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Тема 9. Психологічні особливості та мовленнєвий розвиток при сенсорних порушеннях (2 години).

Завдання:

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при сенсорних порушеннях. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 1, 2, 4, 8, 17, 19, 30.

Лекція 10. Особливості комунікативної взаємодії та мовленнєвого розвитку у дітей з аутизмом (2 години).

Завдання:

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при аутизмі. Обґрунтуйте вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 27, 28, 29, 30, 33, 34.

VIII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується ІНДЗ оформленням студентами письмового звіту.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу; систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу; удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять та охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання: на основі теоретичних та практичних наукових джерел створити узагальнений психологічний портрет дитини з порушеннями мовлення.

Вимоги до змісту: конкретне порушення мовлення та його характер, віковий період (ранній вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий, юнацький – на ваш вибір), особливості сприймання, уваги, пам'яті, мислення, уяви та їх взаємозв'язків між собою; особливості емоційної сфери, самооцінки, поведінкові прояви, особливості спілкування з іншими, характер провідної діяльності (окреслити основні можливі труднощі) тощо. Визначити можливі шляхи психолого-педагогічного супроводу. Обґрунтувати свої думки. Вказати використані джерела з посиланнями по тексту.

Форма подання: у вигляді структурованого опису, можливе оформлення схемами, таблицями. Обсяг – 5 сторінок формату А4, шрифт 14, проміжок 1,5.

Критерії оцінювання: змістовність (5 балів), логічність (5 балів), структурованість (5 балів), оформлення (5 балів). Презентація доповіді перед одногрупниками (10 балів).

XI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Логопсихологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	10
2.	Відвідування семінарських і практичних занять	11
3.	Робота на семінарському і практичному занятті	60
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3)	75
5.	Самостійна робота	50
6.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
Підсумковий рейтинговий бал		236 балів

IX. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентом застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: письмове опитування; конспект.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F

35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69-74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82-89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

X. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

XI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ схематична наочність;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

ХІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
2. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Вильсон Д.К. Нарушение голоса у детей: [навчальний посібник] / Д.К.Вильсон. – М.: Академия, 2011. – 213с.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.
5. Детская логопсихология: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
6. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
7. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы /Е. В. Богданова, М. И. Буянов, Т. В. Калошина и др.; Сост. М. И. Буянов.— М.: Просвещение, 1989.— 175 с.
8. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
9. Калягин В.А. Заикание: тяжесть и прогноз // Механизмы речевого процесса и реабилитации больных с речевыми нарушениями. – Л.: Наука, 1989. – 324с.
10. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
11. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія: Навч.посіб.К: Знання, 2010. 293 с.
12. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
13. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной. – Питер; СПб., 2009
14. Логопатопсихология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
15. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
16. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
17. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
18. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
19. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
20. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Додаткова:

21. Абрамова Г.С. Психология в медицине: [навчальний посібник] / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М.: Кафедра-М, 1998. – 233с.
22. Веккер Л. М. Психика и реальность. Единая теория психических процессов / Л.М.Веккер. – Москва: Издательство «Смысл», 1998. – 685с.

23. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе – СПб.: Питер, 2004 - 208 с.
24. Келлер. Е. История моей жизни / Елена Келлер. – М. : Издательство «Захаров», 2003. – 272с.
25. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. У истоков человеческого интеллекта / Кликс Ф. – М. : «Прогресс», 1993. – 306 с.
26. Клиническая психология: [учебник] / под. ред.. Б.Д.Карвасарского. – С.-П.: Питер, 2010. – 432с.
27. Лангмейер Йозеф Психическая депривация в детском возрасте / Йозеф Лангмейер, Зденек Матейчек. – Прага : Авиценум, 1984 – 334 с.
28. Максимова Е.В. Уровни общения. Причины возникновения раннего аутизма и его коррекция на основе теории Н.А. Бернштейна. – М. Издательство «Диалог-МИФИ», 2008. – 288 с.
29. Максимова Н.Ю. Основи дитячої патопсихології / [Н.Ю.Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун]. - К.: Перун, 1996. - 463 с.
30. Мастюкова Е.М., Московкина А.Г. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
31. Психологічний розвиток дитини-дошкільника: Навч. посіб для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів, студ .сер. і вищ. пед. закладів, батьків / С.Є. Кулачківська (наук. ред.), С.О. Ладивір, Т.О. Піроженко та ін. – К.: Світоч, 2004.
32. Таран О.П. Психологічна готовність дитини до школи / Оксана Таран. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
33. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / Под ред. Д.В. Колесова. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.
34. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241с.
35. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. -165с.

Интернет ресурси:

- 1 О.Н.Онищук. Коррекция психических процессов и психического состояния детей 4—6 лет с тяжелыми нарушениями речи. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.kantiana.ru/sport/Sbornik%202013%201-5.pdf#page=235>
- 2 Е. А. Урюпина. О проблеме готовности к школьному обучению детей старшего дошкольного возраста с нарушениями речи. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.sociosphera.com/files/conference/2013/k-03_01_13.pdf#page=58